

Chiny po IV plenum KC. Czystki polityczne i kontynuacja modelu gospodarczego

Marcin Przychodniak

Plany rozwoju ChRL, które zostały zatwierdzone przez IV plenum KC XX zjazdu KPCh (20–23 października), podkreślają wagę nowoczesnych technologii, wzmacniania potencjału cywilno-wojskowego i poprawy konkurencyjności wobec UE i USA. Zmiany personalne w KC dokonane podczas plenum mogą jednak świadczyć o tym, że te koncepcje nie są w pełni akceptowane w aparacie KPCh. Dymisje w siłach zbrojnych przy tylko jednej nominacji pozwalają sądzić, że problemy dotyczą również reformy sił zbrojnych. Dla UE decyzje plenum oznaczają przede wszystkim konieczność dalszej regulacji chińskiej obecności na wspólnym rynku.

W 2022 r. XX zjazd KPCh wybrał Komitet Centralny (KC) składający się z 205 stałych członków i 167 członków zastępczych. KC spotyka się przynajmniej raz w roku na posiedzeniu plenarnym (plenium), które jest poświęcone omówieniu i zatwierdzeniu decyzji personalnych i programowych. Czwarte plenum ([ze standardowych siedmiu](#) w trakcie pięciu lat kadencji) zajmowało się zazwyczaj sprawami zarządzania partią, ale tym razem szczególną uwagę poświęcono kwestiom rozwoju gospodarczego. Przede wszystkim omówiono i zatwierdzono 15. plan pięcioletni na lata 2026–2030 – sam dokument wejdzie w życie w marcu 2026 r., gdy zostanie przyjęty przez parlament.

Plenum odbyło się w warunkach kształtowania przez władze nowego modelu rozwojowego gospodarki Chin. Pozostawało pod wpływem [problemów wewnętrznych](#) dotyczących zarówno sektora nieruchomości i negatywnych perspektyw demograficznych, jak i spowolnienia rozwoju. Na ten proces wpływały też trudne negocjacje [handlowe z USA](#), zwłaszcza przed [pierwszym szczytem](#) USA–Chiny podczas drugiej kadencji Donalda Trumpa.

Cele gospodarcze. Choć pełna treść 15. planu pięcioletniego zostanie ujawniona dopiero w marcu 2026 r., to komunikat po plenum i opublikowane rekomendacje KC pozwalają wskazać najważniejsze cele polityki gospodarczej ChRL. Nie ma w nich znaczących modyfikacji, są kontynuacją

wcześniejszych założeń [14. planu](#) (2021–2025), a także koncepcji zawartych w rządowym raporcie przedstawionym podczas sesji parlamentu [w marcu 2025 r.](#) Stanowią jednak odpowiedź na zmianę sytuacji polityczno-gospodarczej Chin. Dlatego też wśród priorytetów KC wskazuje „wysokiej jakości rozwój” a nie tylko jego „nowy model”, jak w 2020 r. Podkreśla też – inaczej niż w 2020 r. – wagę połączenia „rozwoju i bezpieczeństwa” i wymienia m.in. cel zakończenia reformy sił zbrojnych ChRL. Zwraca tym samym uwagę, że nie sam rozwój gospodarczy jest priorytetem w aktualnej sytuacji międzynarodowej.

Zgodnie z rekomendacjami KC dotyczącymi metod osiągnięcia założonych celów motorem chińskiej gospodarki ma być produkcja, rozwój przemysłu w ściśle określonych branżach, które będą wspierane w ramach centralnego i lokalnego systemu subsydiów. Inaczej niż w 14. planie, gdzie kluczowa była elektromobilność, technologie bateryjne i energia odnawialna, tym razem priorytetowe mają być m.in. technologie kwantowe, biotechnologia, fuzja nuklearna, robotyka, a także standard 6G.

Produkcja na rynek wewnętrzny i eksport nadprodukcji (m.in. w tych branżach) mają nadal stanowić najważniejszą część dochodów chińskiej gospodarki. Powstające w ten sposób kluczowe firmy mają zwiększać bazę produkcyjną w samych Chinach, a tym samym zatrudnienie i poziom konsumpcji społeczeństwa. Plan nie zakłada bezpośredniego

wspierania finansowego konsumentów na większą niż wcześniej skalę. Koncentracja na produkcji i jej eksporcie oznacza wzmocnienie zależności Chin od pozyskiwania nowych rynków zbytu, co ma miejsce w kontekście ewentualnego fiaska [negocjacji handlowych z USA](#), a także nałożenia ceł i blokad dla chińskiej nadprodukcji [na rynku Unii Europejskiej](#). Daje to m.in. UE dodatkowe szanse nacisku na ChRL, także we współpracy z innymi państwami (np. Indiami), które również są zagrożone nadprodukcją z ChRL.

Współpraca z zagranicą jest dla ChRL istotna zwłaszcza w odniesieniu do tych branż, gdzie istnieje zależność od nowoczesnych półprzewodników z USA czy maszyn do ich produkcji z Holandii. Dalszy rozwój takich branż jak robotyka, elektromobilność i lotnictwo cywilne wymaga rozwiązań technologicznych oferowanych przez zagraniczne firmy, które mają być selektywnie zachęcane przez władze ChRL do aktywności na rynku chińskim. Ma to też sprzyjać poprawie konkurencyjności – wspierane przez władze chińskie podmioty mają z czasem rozbudować własny potencjał i przejmować udziały w istotnych sektorach gospodarki europejskiej.

Wyzwania polityczne. Władze państwowe, w tym Xi Jinping, mimo centralizacji władzy od 2012 r. i kampanii ideologicznych na rzecz lojalności muszą zachować ścisłą kontrolę nad aparatem władzy. Oznacza to zmiany personalne przeprowadzane w celu utrzymania dyscypliny i kierunków rozwoju. Pośrednim potwierdzeniem tego mechanizmu jest niespotykana wcześniej skala nieobecności członków KC na czwartym plenum. W warunkach chińskich najczęściej nie oznacza to dobrowolnej absencji. Z 205 stałych członków stawiło się 168, a spośród 167 członków-zastępców – jedynie 147. Z grona nieobecnych władze potwierdziły fakt usunięcia 10 osób, nie poinformowały zaś o powodach nieobecności pozostałych. Na stanowiska pełnych członków awansowano jedynie 11 nowych (spośród zastępców).

Zmiany personalne w KC (gdzie 20% stanowią wojskowi) dotyczyły szczególnie kierownictwa sił zbrojnych. Z ponad 30 generałów należących do KC nie pojawiło się na posiedzeniu ponad 20. Jeszcze przed rozpoczęciem plenum Ministerstwo Obrony ChRL potwierdziło formalne usunięcie z KPCh dziewięciu generałów (m.in. dowódców teatrów wojskowych czy sił rakietowych i strategicznych), w tym generała He Weidonga, członka Biura Politycznego i wiceszefa zwierzchniej wobec armii Centralnej Komisji Wojskowej – CKW (nie pojawiał się publicznie od marca br.), oraz admirała Miao Hua, innego członka CKW (ze stanowisk wojskowych odwołanego w listopadzie ub.r.). Nie informowano oficjalnie o powodach nieobecności innych generałów. Obecnie ze stałego siedmioosobowego składu Centralnej Komisji Wojskowej, powołanego w 2022 r. podczas XX zjazdu KPCh (wszyscy byli protegowanymi Xi Jinpinga), pozostało jedynie czterech członków. He Weidonga na stanowisku wiceprzewodniczącego zastąpił Zhang Shengmin, dotychczasowy członek CKW i szef

wojskowej Centralnej Komisji Dyscypliny. Nominacji do tego grona nadal nie otrzymał obecny minister obrony (jego poprzednik był w CKW), sprawujący to stanowisko od grudnia 2023 r. Potwierdza to jego niską rangę i reprezentacyjny charakter funkcji.

Wnioski i perspektywy. IV plenum KC XX Zjazdu KPCh pozwala sądzić, że w partii i siłach zbrojnych trwa spór między kierownictwem a aparatem partyjnym. Dotyczyć on może zarówno kierunków rozwoju gospodarczego, jak i polityki zagranicznej, w tym np. październikowej decyzji o ograniczeniach w eksporcie chińskich metali ziem rzadkich, a także negocjacji z USA. Skala zmian personalnych pokazuje, że kontynuacja polityki Xi Jinpinga nadal wymaga dyscyplinowania aparatu, szczególnie sił zbrojnych, gdzie rotacja w ramach reformy armii prowadzonej od 2013 r. jest duża. Nie ma jednak dotychczas wystarczających dowodów na pojawienie się w partii grupy konkurencyjnej wobec Xi. Przeprowadzone zmiany (i brak uzupełnienia niektórych wakatów, w tym w Biurze Politycznym) mogą jednak wskazywać na niezadowolenie części środowiska partyjnego z dotychczasowych decyzji kierownictwa KPCh w polityce zagranicznej i sprawach wewnętrznych.

Zaakceptowany przez plenum 15. plan pięcioletni nie oznacza zmian w polityce gospodarczej. Redystrybucja dochodu i zwiększenie konsumpcji pozostają celami partii nadal głównie w sferze retorycznej, a nie konkretnych decyzji, które miałyby wymierne znaczenie. Kluczowa dla rozwoju gospodarczego nadal będzie subsydiowana produkcja na rynku wewnętrznym i eksport jej nadwyżek w konkurencyjnych wobec Zachodu, ściśle określonych sektorach. Cele gospodarcze mają jednak charakter wtórny, stanowią narzędzie osiągnięcia celów politycznych wobec UE i USA, które obejmują zarówno hamowanie rozwoju zdolności wojskowych, jak i – przede wszystkim w wypadku krajów unijnych – zwiększanie możliwości wpływania na ich działanie odnośnie do ograniczania współpracy z USA, a rozwijania jej z Chinami. Większa konkurencyjność firm chińskich oznacza w tym kontekście większy wpływ na kluczowe sektory europejskiej i amerykańskiej gospodarki, który ma wzmacniać ich zależność od Chin.

Ambitne założenia gospodarcze pozostają pod znakiem zapytania głównie ze względu na malejące tempo rozwoju gospodarczego, a także ciągłe niedostatki technologiczne i zależność Chin od współpracy z USA i niektórymi państwami UE. Powodzenie planów zatwierdzonych przez plenum będzie zależeć od polityki Stanów Zjednoczonych i państw członkowskich UE wobec ChRL. Będzie to szczególnie ważne w najbliższym roku, jako że na mocy uzgodnień [między USA a Chinami](#) Zachód zyskał czas na wzmocnienie niezależności od Chin, przede wszystkim w zakresie surowców krytycznych. Plany ChRL, które negatywnie wpływają na sytuację UE, powinny skutkować użyciem przez Unię narzędzi polityki handlowej, w tym instrumentu przeciwko wymuszeniom, czyli m.in. nałożeniem ceł i restrykcji na wybrane towary z ChRL.